

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

<p>Pest'a Domineca 8/20 faur.</p>	<p>Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenumerrantii capeta doue tablouri pompóse.</p>	<p>Pretiuulu pentru Austri'a pe ian.—jun. 4 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe ian.—jun. unu galbenu, pentru tablou trei sfanti.</p>	<p>Nr. 6.</p>	<p>Cancelari'a redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33, unde sunt a se adresá manuscriptele si banii de prenumerratiune.</p>	<p>Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani'a in librari'a dloru Socecu et comp. in Bucuresci.</p>	<p>Anulu VI. 1870.</p>
--	--	---	---------------------------------	--	--	---

Despre femeia.

Avemu de cugetu, a ne ocupá de sujetulu celu mai delicatu si celu mai interesantu totu-de odota!

Vomu vorbí despre cea mai dragalasia fintia, despre cea mai subluma creatiune a lui Domnedieu, — despre femeia!

Sujetulu celu mai placutu si celu mai multiu-mitoriu pentru toti poetii cei mai mari a lumii a fostu *amorul*, *frumseti'a* si ceea ce in mai mare mesura impreuna pe ambele — *amim'a femeiesca*.

Ce e dreptu, au fostu poeti mari, cum de esemplu *Góthe*, carele scriea: „Cartea cea mai admirabila, e cartea amorului; o-am cetitu cu atentiune, éta cuprinsulu ei: cartea intréga e dorere. Partea prima e desperatfrea; a dóu'a revederea, éra a trei'a si celelalte urmatórie, tóte se numescu: suferintia.

Jean Paulu dîce: Amorul totu-de-una re-mane numai dorere, une ori amara, alte ori dulce;

Alexandrides: Incungiura femeia, acestu cornu-de-abundantia alu toturoru amaratiunilor;

Hipponax: Femeia daruesce sociului seu numai dóue óre fericite; ór'a de mirésa si ór'a de mórte;“ si inca alti nenumerrati, acaroru esage-

ratiuni nu le amu potutu séu nu am voitu a le tiené in memoria; inse numerulu acelora, cari au vorbitu numai frumosu, bunu si nobilu despre femei, este multu mai mare. Santulu Tom'a dîce urmatóriele: déca barbatii aru iubi asié de multu pre Domnedieu, pre câtu iubescu femeile; atunci, de siguru toti s'aru face santi... Ér déca femeile nu ar fi nesce fiintie de o bunetate nemarginita, de siguru, nu aru fi atátu de iubite. (Ce inocintia adevérata!)

Lessing dîce câ: „femeia e unu capu d'opera a lumii;“ Otway simbolisandu frumseti'a angeriloru, depinge o fatia femeiesca; ér Byron doria; ca totu genulu femeiescu sê aiba o singura buzisióra, priu carea sê póta sarutá tóte femeile de la média nópte si média-di.

Dinsulu laudá deosebitu frumseti'a femeiloru din Ispani'a si elu nu potea privi in destulu fetiele interesante de colórea oleului, ochii infocati si stralucitori, miclele pitióre, si tali'a de gazella. Elu numiá Ispani'a tiér'a amorului.

Frumseti'a femeiesca este fórté greu a se definiá, câ-ci gusturile nu suntu unifórme si conceptulu frumosului séu, dîcendu mai bine, in-sa-si frumseti'a este fórté relativa. Mie mi place o fatia palida interesanta, altuia rosîa, sanetósa. Gusiatióloru li voru placé de siguru numai gusiatele.

Italianii cérca la femei unu corpu solidu,

tare si desvoltatu, pitióre si mani mari; Spaniolii adoréza manele mice si figurele vestedíte; Englezii iubescu blondinele; Romanii brunetele.

Fetele din Ierusalimu cantau: „Nu ne incungiurati, pentru câ suntemu brunete! Fatí'a bruneta este frumósa si noi amu devenitu brunete prin sórcle ferbinte!”

Aceea ce inse are o valóre mai mare decâtu exteriorulu, este facultatea spirituala a femeiloru, despre carea s'au scrisu fórte multe.

Emilu Deschanel díce, câ déca cine-va vorbesce despre spiritulu femeiescu, trebuie sê-i vina in minte nesmintitu femeile urite.

Spiritulu si uritiunea nu sunt totu-de-una la olálta, dar este siguru, câ frumosulu ni se pare mai de graba spiritualu.

Este fórte greu de a observá o nebunía pronunziata prin buze frumóse; pana ce din contra facultatea spirituala a unei femei urite nu ne misca mai nici decâtu. Éta totulu!

Facultatea de cucerire a femeiloru inca e fórte relativa.

Franciscu I. cavaleresculu rege francesu asemená femeile serace de spiritu cu florile fara de odor, éra pre cele spirituale le considerá ca decorulu curtii sale.

„Fara de femei — dícea elu — curtea este ca si o gradina fara de flori!” ér de alta data díse: „Spiritulu femeiloru este ca si gradin'a paradisului: elu produce cele mai frumóse fructe, fara de vr'o cultivare!”

Domn'a Girardin, firesce, preocupata de genulu seu, afirma, câ: „Intre o suta de barbati nu afli decâtu doi cu spiritu, ér între o suta de femei numai dóue neghióbe.”

Déca vomu avé paciinti'a de a scrutá paginenele istoriei, ne vomu convinge, câ panegiricele acele multe, scrise despre femei, nu au fostu nescce complimente góle.

Este faptu istoricu, câ femeile au de comunu atát'a minte câtu barbati, déca nu mai multa. Si déca cu tóte aceste nu vedemu mai multe nume femeiesci între eroi, poeti literati, séu artisti, caus'a zace in impregiurárele, in relatiunile sociale si in datinele, cari, s'aru poté díce câ nu numai au indepartatu, ci chiar' au si eschisu pre femei de la terenulu de activitate.

Inse femei'a nu numai câ este mai frumósa, ci in mai multe privintie, ea este si mai tare decâtu barbatulu.

Nu au fostu óre femeia aceea, carea a resturnatu pre Adamu?

Nu este óre femeia Delí'a, carea a despoiatu pre Samsonu de puterea sa?

Nu femile au invinsu óre prerregii Davidu si Solomonu, domnindu a supra loru pre cum voiau?

Este nimeritu aceea ce díse unu rege francesu: „Noi domninu a supra popóreloru, éra femeile domnescu a supra nóstra.”

L.

Terghula leleloru.

I.

— „Ah! sê-mi perdu p'acel'a in a cui iubire
Am aflatu in lume viétia, fericire;
Fara care viéti'a n'o potu cugetá,
Cum nu cugetu sóre far'a luminá.
Si sê-lu perdu eu numai, câ-ci nu-am avere,
Splendide vestminte, precum lumea cere.
O! nu scii, bunica, pe Sandrinu alu meu,
Slut'a de Maria lu-numesco-alu seu.
Da, frumosulu auru si din o gorgona
Póte face astadi candida madona!
Dar' tu scii, bunica, multe maestrii;
Tu deschidi morminte: mortii i renvíi,
Storci din petri apa si din néua sange,
Stelele si lun'a tu le faci a plange,
Si tu scoti tesauri din fundu de pamentu . . .
Ai compatimire, dá-mi invetiamentu!“
Astu-feliu díce Sil'a catr'o vrajitória;
Bab'a i respunde linu suridicéoria;
— „Scii colo'ntre maguri este-unu Colnicelu,
Carui din vechime i dícu: La-Castelu.
Nisce ziduri negre, nisce stanci carunte
Incununu din timpuri a lui nalta frunte.
Acolo se díce c'a fostu unu palatu,
Nu sci inse nime candu s'a ruinatú;
Cine-lu locuise nime nu sci spune,
Far' asié din timpuri trece prin furtuno.
Candu in ceriuri lun'a plina va plutí,
Acolo, copila, nóptea vei suí!
Acolo te-astépta unu immensu tesauru,
Haine stralucite, geme, argintu si auru.

II.

Nóptea dórme dusa, éra lun'a plina
Peste vâi si campuri vérs'a ei lamina.
Éra pintre maguri cine suie linu?
Sil'a, numai Sil'a, cu fiori in sinu!
Merge ea câtu merge, si apoi se opresce,
Apoi ér mai merge si ér' se gandesce.
Éra candu ajunge susu pe colnicelu,
Éta câ pe locul vechiului castelu
Unu strainu spectacolu ochiloru s'aréta,
O piatia larga, viia, 'mpoporata!

Mistice fîntie ambla, trecu si vinu,
 Virgine 'ncarcate d'auru si rubinu.
 Se pareã cã ceriulu aici coborise
 Si ai sei tesauri aici desvelise.
 Si cum vedu strain'a, se ducu si-i oferu
 — Ori-ce costa numai cãte-unu firu de peru —
 Care diademe, auru, adamante,
 Cari cercei, margele : tôte de brilante ;
 Altele vestminte, a caroru splendori
 Aru poté s'orbésca ochi de domnitori, —
 Si-alte multe inca, cari la noi in lume
 Nici nu potu sê aiba tôte cãte-unu nume,
 Nici se potu descrie astu-felu precum sunt
 Atãtu sunt straine de ce-i pe pamentu.

Sil'a vrendu sê aiba d'aste pretîose,
 — Dar' atãtu de lesne — cãtu mai numerose,
 Incepù a-si smulge de pe capu la peru,
 Si-a totu dá pe lucruri celoru ce-i oferu.
 Sil'a se 'ncarcaso de totu ce vediuise
 Mai scumpu si mai splendoru si de ce-i placuse.
 Mai pe urma vede unu acu minunatu :
 Sê-lu acatiu in bucle ! — ea a cugetatu —
 Si-dã-iutã perulu, aculu si-lu primesce ;
 Dara candu a-lu pune 'n bucle ea voiesce,
 Alla cã pe capu-i nu-i unu firu de peru :
 Remasese numai tigva 'n adeveru !
 Dint'r-o-dat'atuncea suna hohotu mare
 Si totu ce vediuise ca unu fumu dispare,
 Si 'n locu de corone, auru si-adamantu,
 De cercei, margele : tôte de brilantu,
 In locu de vestminte a caroru splendori
 Aru poté s'orbésca ochi de domnitori,
 Alla cã sunt lucruri scose din morminte :
 Giulgiuri mucedite, albe oseminte !

Aronu Densusianu.

Diu'a cea mai frumosa.

(Novela englesã.)

La Americ'a !

Pentru ce sê traimu aici in sclavia ?

Sê mergemu in Americ'a, unde cuventulu
 e liberu, si unde ómenii ducu o viétia fericita si
 ndependinta !

Regele Carolu nu este rege bunu ; — apoi
 chiar de ar fi, — si dînsulu e rege. Regele are
 numai unu scopu : ca sê subjuga pre fiii lui Al-
 bion !

Cét'a serviloru sê remana in tiér'a-ma-
 ma ; ér cei ce aspiréza la o viétia mai buna,
 fundeze republica — in Americ'a.

Asié s'a si intemplat.

Cuventulu puternicu nu a sunatu in de-
 siertu. Mi de suflète libere dîceau adio tiermu-
 riloru Angliiei si emigra.

Regele a desperatu ; a supra cui va domní,
 déca poporulu lu-va parasí ? In fine a datu or-
 dinu, ca sê se puna pedice celoru cari mai ave-
 au cugetu de a si parasí patri'a, — si cu acestu
 ordinu si-a subscrisu insu-si sentint'ã de mórte.

Cum ?

Dóue luntritie plutescu pre mare, luptan-
 du-se cu valurile turbate. De si acci doi bar-
 bati, cari ocupa locu in acele dóue luntritie,
 sunt tari, totusi naintarea loru abie se póte ob-
 servá, pentru cã elemintele sunt si mai tari.

Politi'a cu o suta de ochi i-au zaritu si li-a
 demandatu ca sê se rentórca in Angli'a, — pen-
 tru cã regele a opritu emigratiunea.

Emigrantii s'au rentorsu, — si cu dînsii s'a
 rentornatu si grósnic'a revolutiune, care a pre-
 tinsu dreptu sacrificiu si sangele regului.

Dintre cei doi barbati, cari voira a emigrá,
 unulu erá Cromwell.

Déca amintesci englesului domnirea grós-
 nica a lui Cromwell, se infióra ; ér déca ai cetitu
 acést'a novela, — vei urí din suflétu acelu seclu
 sangerosu.

Revolutiunea a ereptu la anulu 1631.

Stindarde rosie, arme sangerose, pasiuni
 de resbunare, ividi'a si dorint'ã de a guverná,
 erau elemintele, cari ruinara tronulu si resul-
 tara, ca coron'a sê petróca nóue ani in museulu
 de anticítãti.

Cei mai multi — democrati, déca ajungu
 la putere odata, devinu mai tirani decãtu nas-
 cutii-domnitori. Ne póte serví dreptu esemplu
 Cromwell si Napoleonu.

Dar sê vedemu, déca este adeverata asertiune-
 nea, cã si revolutiunea justa inca si-are uritiósele
 sale pecate ?

Nu incãpe indoieála, ba este demonstratu
 deja de multu, cã „Musele nu incéta nici in
 resbelu.“

Asié e !

Cine ar poté afirmá, cã sgomotulu resbele-
 loru séu esiafodulu sunt instare a sugrumá
 amorulu ?

Nu e dar minune, cã lordulu Southey si
 fic'ã avutului Wertherf, inca si pe timpulu dom-
 nirei teroristice se iubiau cu infocare ?

Lordulu a remasu credintiosu regelui
 ucisu, ér Wertherf credea, cã Angli'a numai
 prin revolutiunea lui Cromwell va avé unu
 mare viitoriu. Ce sê faci ? Amorulu si-cérca ob-
 jectulu seu, — precum dîcu poetii — lu-cérca
 orbisiu — si déca l'a gasitu, — nu considera,

déca acela e in tina, séu in palatu de nimfe. Amorul nu cérca principie politice.

Elis'a erá frumósa. Virgini'a de la Rom'a, Magdalen'a, gratiós'a Cleopat'r'a si Iohanna d'Arc — erau concentrate in person'a ei!

Tinerulu lord, Georgiu Southey, erá personagiulu celu mai frumosu. Tare in corpu si spiritu. Revolutiunea i-a invirtosiatu membrele, ér amorulu Elisei l'a prefacutu omu fericitu. Frumósa parechia! Inse betranulu Wertherff si Mari'a — frumós'a sora a Elisei, erau neinvingibili.

— Ce felu? Nu, si de o suta de ori nu! Sê-i para bine lordului, câ am ascultatu pana acuma nebuniele ficei mele si nu l'am „proscrisu.“ Leulu nu-si dâ puiulu de sociu unui iepure fricosu. Fiic'a lui Wertherff sê fia dóm'n'a lui Southey? Nici odata! Anim'a-mi va fi pórt'a, — déca o va strabate, fia a lui, si ca ereditate sê primésca blastemulu meu parintiescu!

— Anim'a mea! F'fi liniscita si nu dorí imposibilitâti. Georgiu iubescce pe Elis'a.

E dreptu, ce me tanguiescu? Elu e alu tronului si ast'a e destulu, ca eu sê divinu Iudit'a evului nou. Déca eu nu potu fi fericita cu elu, fia-mi fericirea aceea, câ voiu darimá raiulu fericirii loru. Parintele meu e slabu. Natur'a lui e furtuna de primavéra. Se insenina ingraba. Atunci eu voiu fi fulgerulu si nu voiu cautá, unde trasnescu. Mi voiu ucide amorulu, — inse asié ca albin'a, si eu voiu morí.

— Eliso! Parintele teu e contra casatoriei nóstre, asta o scíi. Tu esti fericirea mea, asta o credi. Te rogu, déca vei merge mane la biserica, dupa misa, te retrage intr'unu anghiu si astépta-me. Voiu duce cu mine unu preotu — si ne vomu cununá. Nu credu, câ parintele teu, ca omu, sê cuteze a despartí, aceea ce Domnedieu a lega^t 1.

— Tu esti fericirea mea, inca si din acolo de mormentu, — in contra ta nu am vointia. Voiu face pre cum doresci. Se póte, câ parintele meu me va blastemá, dar amorulu teu lu-va preface in binecuventare. Dómne, cum sunt parintii! Amorulu e o parte din langóre, care déca trece, — nu ni-mai aducemu a minte de cele in-template!

— Din contra, iubit'a mea! Amorulu e flórea tórnei, care se vestediesce! Parintele teu inca a iubit'u, si póte câ cu asié ardóre ca si mine. Inse dinsulu e deja betranu, si unic'a-i amica fidela, soci'a inca a moritu. Déca ar scí, câ eu sum amiculu lui celu mai bunu, nu ar fi contrariu. Asié dara mane....

— Ne vomu jorá pe Domnedieulu celu viu, câ nu ne vomu despartí nici odata!

Cumuni'a s'a celebratu. Furiosulu parinte erá forte necasítu, inse nu a potutu blastemá; anim'a i dictá numai injorâri. Si Mari'a? — Iudit'a lui Holoferne, l'a tradatu; dar palosiulu nu l'a folositu ea, ci l'a datu in man'a legeri domnerei teroristice, ca ea sê deie lovitur'a de mórte fericitiloru.

Legea nu agratiéza pre nimene.

— Este adeveru, câ dta, dóm'nule lord, esti amiculu tronului?

— Da.

— Câ ai socia legiuita?

— Da.

— Ce ti-a fostu planulu?

— Ca sê-mi dobandescu fericirea, pre Elis'a si apoi sê emigrezu.

— Si ai aflu mórte!

Sentinti'a s'a adusu. Southey fu judecatu la mórte.

Pe acele timpuri sangeróse, in tóta vinerea se esecutau sentintie de mórte. Câlâii nu se mai osteniau. La unu semnu a lui Cromwell se ucideau sute de nefericiti.

A sositu si vinerea fericitiloru nefericiti. Lordulu fu dusu la locul de perdiare, intre sunete de dobe, si injurâri ostasiloru, impresoratu si de o multíme de poporu. Multi au fostu cei judecati si cei acusati, cari dupa lege trebuiau sê fia de fatia, — si totusi nu se presintara. Cu incetulu se ivira si aceia.

A venitu rondulu pre Southey.

Cu maiestate pasí pre esiafotu, dar pre fati'a lui se poteau observá dorerile interne. Nu e mirare, — elu iubiá!

Se presintá si acusatoriulu, — frumós'a Maria.

— Sê audia poporulu, — sunà vócea presiedintelui, — cu ce acusu pre lord Southey?

— Vendiatoriu de patria, — câ-ci e de partid'a regelui.

Cerbici'a se potú observá, bine pe fati'a frumósei acusatórie; priviá cu amaru la Georgiu, ca si cum i-ar fi dîsu: Tie-ti poti multiamí!

— Sê móra acusatulu! — urlà multímea.

— Si eu sum de partid'a regelui, si eu sum inimic'a patriei, — strigà o vóce femeiesca carea in momentulu urmatoriu erá in braciele lui Georgiu.

— Sê móra si ea!

Câlâii incepura a-si sufulcá manecile. Militi'a incungiu esiafodulu.

Sof'a Menter.

— Sê móra! — stigà de nou multîmea.
S'a fostu dedatu cu sange in tocmai ca tigrulu.

— Gratia!

Acestu cuventu amu'î urletulu multîmei.
Erà vócea lui Cromwell. Cu manile in budiunariu si cu surisu enucià sentinti'a.

— Binecuventarea mea preste voiu!

— Parechia tinera! Adi ve ti parasí Anglia! Traiti in fericire! Ve aduceti a minte si de mine!

Pentru acést'a fapta, Domnedieu va iertá tóte gresielele lui Cromwell.

Amorulu séu creaza edenu séu ucide. Georgiu si Elis'a au trebuitu sê tréca prin infernu, ca sê póta ajunge in eliseu.

Acís'ar terminá novel'a déca nu amu mai avé d'a amintí, câ Mari'a a moritu, ca albin'a carea se ucide pe sine in sa si; betranulu Wertherf — a traitu in linesce si cu suvenirea celor intemplate. Si Georgiu?

Trecandu nóue ani dupa interegnu éra s'a inrentorsu in Angli'a si a fostu unu servu fidelu alu tronului, ca nainte de aceea.

Letiti'a.

Câte-va notitii istorice despre orasiulu Caransebesiu.

Caransebesiulu e orasiu militarescu romanu la riuulu Temesiului; e celu mai de frunte locu in regimentulu romanu banaticu, cu scaumululu Episcopului romanescu gr. orientalu.

Trecutululu acestiu orasiu militarescu romanu e de mare insemnatate pentru istori'a Banatului temesianu.

Pentru aceea voiu sê insemnediu câte-va notitii istorice despre dinsulu in acestu organu romanescu.

Istori'a trecutului orasiului Caransebesiu din timpii cei vechi nu e din tóta partea lamurita inca: mare parte inse din aceea e limpedfta.

Din acésta parte merita consideratiune urmatóriele adevaturi istorice interesante pentru Caransebesiu :

a) cumca Caransebesiulu mai de multu a fostu cetate incungiurata cu muru pentru apărarea ei in contra inamiciloru. Despre adevurululu acesta ni marturiresce scriitoriulu Volffgangu Bethlen, care in istori'a Transilvaniei numesce Caransebesiulu in mai multe locuri cetate si a nume (in tomulu VI. libr. X III. pag. 43) unde serie aceste: Caransebesiulu e cetate afara de

cuprinsulu Transilvaiei. „Est Caransebesum civitas extra complexu Transilvaniae“ si (in tomulu V. libr. XII. pag. 208) unde dîce: „Caransebesiulu e cetate mica cu spatiu mai de 5 miluri, cu muru facutu dupa metoda vechia, debilu pentru inamiculu — cu putere.“ „Est Caransebesum civitas exigua quinque fere stadiorum ambitu in orbem vergente, murum habet antiqui operis, nec firmum adversus valentem hostem.“ Afara de scriitoriulu ací citatu despre numirea cetátii Caransebêsiului ni mai marturirescu si alte documinte vechi demne de credintia, dintre cari amintimu ací aceste: 1) mandatululu principelui Georgiu Racoczi din 1643. scrisu despre unele datine a Caransebesiului, (si aflatoriu in librulu regiu a 20 foie 192) in care mandatu Caransebesiulu se numesce cetate; 2) protestatiunea lui Georgiu Teodoru in privinti'a regulárii Caransebesiului din 1649. (in liberulu regiu I pag. 159 in care ocura cetatea Caransebesiu; 3) mandatululu reambulatoriu pentru Caransebesiu datu in 1588 pentru Caransebesiu si unele vile tienatórie de Caransebesiu, in care mandatu Caransebesiulu se numesce cetate (ved. cent M. nr. 83 in archivulu capit. Albei Iulie,) 4) colatiunea capitaneatului supremu a Caransebesiului, si a Lugosiului, Simionu Horvath de Georgiu Basta in data 1603 in care Caransebesiulu se scrie ca cetate (ved. cist'a Zarand fasc. 2. nr. 59 in archivulu cap. Albei Iulei) 5) documentulu din 1654 in fô'ia magiara Delejtú in 1858 nr. 14 publicatu in limba magiara, in care documentu Caransebesiulu se numesce ceate, 6) pentru numirea cetátii Caransebesiului militésa si sigilulu Caransebesiului gasitu in 1858. in loculu vechi fortereti pe care e scrisu: sigilulu cetátii Caransebesiului. (Sigillum civitatis Caransebes.)

b) Cumca cu numirea cetatii Caransebesiului s'a numitu si comitatulu Sebesiu, despre a carei numire ne potemu convinge din opulu lui Ivan Nagy, despre familiile tieri unguresci (tomu IV. fasc IVi si IV. pag. 167,) si din opulu lui Iosifu Teleki, despre eope'a Hunedesciloru (in tomu XII. pag. 451) carii scriu, câ in documentulu regelui Mathia relativu la donatiunea posesiuniloru: Bukin, Poliana, si Poliauitia, ocura comitatulu: (Karan) Sebesiu.

c) Cumca dupa numele Caransebesiului si-a avutu numele seu si districtulu Caransebesiu, care districtu cu acestu nume ocura la scriitori, si in documintele istorice; precum se vede la o multîme de scriitori si in mai multe documinte vechi, si a nume in istori'a Transilvaniei alui Bethlen Volffgangu, care in mai multe locuri vorbesce despre districtulu Caransebe-

siulu in documintele in codicea diplomatica a lui Georgiu Fejér, (tomu V. vol. 3 pag. 487. si tomu XI. pag. 453) publicate in literile privilegiali date in 1457 Romaniloru banatieni intarite si de principii Transilvaniei, si inscriptiunea latina de pe vechi'a biserica romana gr. orientala din Lugosiu, in care tóteacura districtulu Caransebesiu.

d) Cumca Prefectur'a Cetatii, si districtului Caransebesiului mai de multu s'a numitu dupa numele cetâtii : „Banatulu Caransebesiului“ precum se scéfe din mai multi scriitori si a nume : din istori'a Transilvaniei mai susu memorata, in care Wolfgangu Bethlen in tomulu a 6-ea livr XIII. pag. 10. serie, câ : „Prefectur'a Caransebesiului,“ care o numescu Banatu, de catra Georgiu Basta s'a datu lui Simionu Lodi, care a fostu banulu cetâtii Caransebesiului.

e) Cumca Caransebesiulu, si districtulu Caransebesiului au fostu in Comitatu Severineanu in remnulu Ungariei, pentru constatarea acestui adeveru dintre documentele cele numérose, cari dovedescu esistinti'a cetâtii, si districtulu Caransebesiului din Comitatu Severinénu memorezu aci numai urmatóriele documente demne de credintie : 1, documentulu baniloru severinéni : Iacobu Gerliste, si Petru Tarnicu din an. 1504 in limba latina, publicatu in magazinulu istoricu Ungurescu din 1856 in tomulu 1-lea la pag. 178, in care documentu se serie, câ districtulu Caransebesiului a esistatu in Comitatu Severineanu, cum aréta urmatoriulu pasagiu din acelu documentu. „Noi Iacobu de Gerliste, si Petru Tarnicu de Macskás, bani in comitatu Severinénu, comendâmu memoriei cu aceste presente, facundu cunoscutu carora se cuvine, câ venindu in naintea nóstra nobilii : Georgiu de Marga, si Ladislau de Racovicza, care se numesce si Ladislau Pribecu, si acestu nobilu Ladislau Pribecu, ni-au aretatu literile Dlui nostru rege Ladislau, cu care nóue ni demanda, ca intre numitii nobili despre unele posesiuni in pemnate (séu zologite) aflatóre in Comitatu Severinénu in districtulu Caransebesiulu se facemu judecata. „Nos Iacobus de Gerliste, et Petrus Tarnik de Macskás Bani in Comitatu Szereny Memoriae Commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nostri venientes in praesentiam Nobiles Georgius de Marga et Ladislaus de Racovicza, qui nuncupatur etiam Ladislaus Pribek, atque hic nobiles Ladislaus Pribek praesentavit nobis literas domini nostri Ladislai regis, quibus nobis mandat firmissime quatenus inter praefatos nobiles de quibusdam possessionibus

impignoratis Akziny kziny vocatis, et var alio nomine Mézfalú in comitatu Szereny existentibus habitis in districtu Caran Sebes iudicium faceremus ;“ 2) documentulu de la principele Transilvaniei ; Cristoforu Batori la : Calova, Obresia, Varciora, Rauma, Glimboca, si Malu in Comitatu Severinénu si districtulu Caransebesiului privitoriu in opulu lui Ivan Nagy despre familiile terei Unguresci in tomulu a II. fasciculu III. si IV. la pag. 169 memoratu ! 3) si documentulu din 1654 in foi'a magiara. „Delejtü“ din 1858. sub numerulu 14. in limb'a magiara publicatu, in care Caransebesiulu se pune in Comitatu severineanu, cum adeveresce urmatoriulu pasagiu din acestu documentu noi Floca Laslo vice banulu Caransebesiului, Simion Stefan fidelulu asesoru, Nicolau Iuliu judele Comitatu Severinénu, si Ioanu Bobik credinciosulu notariu, toti in numitulu Comitatu severinénu locuitori in cetatea : Caransebesiu.

Premitandu aceste notitie istorice scurte despre Caransebesiu, asi dorí, ca toti acei Romani, carii cunosc si au documinte vechi relative la Banatulu Lugosiului, si a Caransebesiului, si necunoscute pau'acum, sê le publice in foile romanesci, ca asié sê avemu câtu mai multu materialu cunoscutu pentru istori'a Banatului Temesianu de care in trecutu mai multu s'au interesatu scriitorii neromani, decâtu Romanii.

Gavrilu Popu.

Din departare.

Copilitia, esti departe,
Nici odata nu-mi scrii carte ;
Nu scfu déca mai traiesci,
Nu sciu déca me iubesci ?

Sufletulu e tristu in mine,
N'am eu díle dulci, senine ;
De dorere vestediescu,
Si de doru-ti me topescu.

Suspinele mele, draga,
Sboru la tine diu'a 'ntréga ;
Câtu i séra, câtu i nópte,
Versu la lacrimi, scotu la siópte.

Aibi o Dómne indurare,
Libera-me de 'ntristare,
Si me fá o paserea,
Ca sê sboru la mandr'a mea !

Lazaru Ierne.

SALONU.

CONVERSARE CU CETITÓRIELE.

— Pest'a 17 fauru. —

(Idea temeraria, — descrierile de balu, — altariulu aprópe, — baluri pucine, — carnevalurile si femeile, — femei'a si umb'ra, — receptu pentru amorosi, — pentru ce sê iubimu pre iubit'a nóstra, — amicéti'a si amorulu adi, — decadinti'a poesiei, — salonele romane.)

Principele Carnevalu . . . Nu ve spariati, onorabile cetitórie, nu vreu sê vi presintu cu ast'a ocazione o descriere de balu. A întreprinde o asemenea lucrare este idea mai temeraria, decâtu a sperá, cá diet'a Ungariei va votá candu-va infiintiarea unui teatru nationalu romanescu. Nu. Nu vreu sê descriu atare balu, cá-ci balurile totu-de-una sunt mai frumoése in realitate, decâtu pe hartia. Literile sunt reci, si nu sioptescu cu atât'a caldura ca si idealulu din balu; cuvintele sunt seci, mute, — ele nu sciu suride; ele n'au ochi si nu sciu sê privésca cu atât'a incantare, ele n'au farmecu. Descrierile de balu sunt ca nesce flori vescedíte, culesse de pe unu mormentu, in care ingroparamu, ce avuramu mai scumpu: libertatea, liniscea si fericirea nóstra. Séu déca nu ve convine acésta asemenare, vinu a ve mai spune si alt'a: descrierile de balu sunt ca fumulu de tamâia, care strabate pana la noi de la altariu; simtîmu mirosulu imbetatoriu, ah inse altariulu . . . e departe de noi.

Dvóstre, onorabile cetitórie, veti binevoi s'alegeti dintre aceste dóue asemenári ceea ce cugetati, cá corespunde mai multu convingerii interne a dvóstre.

Eu la rondulu meu sciu numai atât'a, cá ambele aceste asemenári — de si tóte asemenárilor schiopatéza — si-voru gasi partinitórie.

Acele, cari numai in balu au veditu pe mandrulu Fetu-frumosu cu perulu arosu, éra de atunce nici odata, voru díce suspinandu, cá asemenarea prima e fórté nimerita; éra celelalte, cari dupa trecerea balului au primitu visite nóue, voru díce cu bucuria, cá asemenarea a dóu'a e mai buna, adaugéndu numai atât'a, cá altariulu li se pare a fi mai — aprópe.

Se póte, cá intru adevéru va fi aprópe de óra ce carnevalulu e lungu.

Dóra chiar pentru cá e lungu, in anulu acest'a nu urméza atâté baluri unulu dupa altulu, ca si in anii trecuti.

Séu dóra ministri de finantie familiari nu au inca bugetele lorú votate, éra croitorii si modistele nu vreu sê deie indemnitate pe basea bugetelorú din anulu trecutú, sciiundu pré bine, cá nici acele nu sunt inca solvite.

Ori ce va fi in realitate caus'a, atât'a se póte constatá, cá pana cuma n'au fostu multe baluri, si cele mai multe se voru tiené de acuma inainte.

Carnevalurile sunt ca femeile. La inceputu si acele si aceste sunt superbe, si numai atunce incepu a suride cu mai multa afectiune, candu vedu cá domnirea lorú are sê durceze numai pucinu.

Beaumarchais díce intr'unu locu, totu despre femei, aceste: Femei'a sémena umbrei nóstre; déca ne apropiámu de umbra, acést'a fuge de noi; déca voimu sê ne departámu, umb'ra vine dupa noi.

Acésta mica descriere a caracteristicii femeiesci ne invétia pe noi, cum sê aprindemu mai tare amorulu femeiescu?

Complimentele continue nici odata nu desvólta in asié mezura amorulu unei femei, carea deja ne iubescce, ca si recél'a prefacuta, cu care ne mascámu in conversárilor nóstre cu dins'a.

In casulu din urma ea devine ingrigitá, si in fiecare momentu liberu alu ei, — (si momintele ei tóte sunt libere,) — nu se ocupa de altu ce-va, decâtu de caus'a recelei nóstre. Acésta'grige i rapescce dílele, i consuma noptile cele lungi. Inventéza miú si miú de cause; si tóte le crede, si tóte o convingu, cá intru adevéru'merita pedépsa din partea nóstra. Intr'aceste unu óspe nou, gelosi'a, se furisíéza in anim'a sa, si acestu óspe o amenintia cu periclu, cu pierderea objectului iubirii sale. Apoi creéza o multíme de planuri, pentru ca sê-si recastige si sê-si asigureze amorulu periclitatu. Si-promite, cá in vítoriu va fi mai afabila, mai preventória, si cá nu va avé alte aspiratiuni, decâtu sê ni cause bucuria si placere. Si totu astu-felu meditandu, suspinandu, si facéndu la planuri, amorulu ei se inaltia la gradulu superlativu, si dins'a devine unu adevératu angeru.

Este pré frumoása femei'a, carea iubescce cu sinceritate, din adanculu animei sale.

A nu iubi pre o asemenea femeia este cu nepotintia, si candu vedu un'a atare femei'a totu-de-una miaducu a minte de frumoésele cuvinte ale nefericitului poetu Alfredu Musset. Éta ce díse dinsulu: „Déca iubit'a vóstra e sincera si fidela, iubiti-o pentru acést'a; déca nu posede aceste calitáti, ci e frumoása si juna iubit-o, pentru cá e frumoása si juna; déca e placuta, gratiósá, si cu spiritu, iubiti-o din caus'a acést'a; si déca ea nu are nici una dintre aceste insusíri, iubiti-o numai *pentru cá si dins'a ve iubescce!*“

Sunt frumoése aceste cuvinte, dar in dílele nóstre pucini posedu asemenea simtieminte. Poesi'a e in mare decadintia, si pros'a incepe a-si innaltia tronulu seu pe ruinele unei lumi ideale. Amicitia ca a lui Castoru si Pollux, Pythia si Damonu, Achilu si Patroclu, Pylade nu se mai invescce intre fiú secululu presinte, — ér amorulu lui Romeo si Iulia ni se pare, cá a fostu numai o fabula.

Timpu se schimba, si cu acest'a se schimba si ideile omenimii. Cu tóte aceste inse eu sustienu, cá epoc'a poesiei n'a espiratu inca, si nu va trece nici odata, cá-ci iubirea poesiei e eterna. Pe cátu timpu voru mai esiste in lume anime june, cari voru ascultá cu placere canteculu melodiosu alu paserelelorú, — anime cari voru privi cu incantare purpurulu diorilorú, — anime, cari voru intielege sióptele frundiilorú si murmurulu misteriosu alu riurilorú, pan'atunce poesí'a va existe.

Deci, cu tóte cá in secolulu presinte poesí'a se pare a „esí din moda,“ ea nu e inca mórtá. Lipsescce numai unu omu de geniú, unu nou Prometeu, carele cu schintéu'a furata din ceriu sê electriseze simtiemintele amortíte, si sê inaltie poesí'a la innaltímea ei, sê incante animelu. — si atunci gustulu ómonilorú se va schimbá de nou, si poesí'a va ocupá éra-si tronulu seu.

Sê nu díca nime, cá seclulu prosaicu este caus'a cá lumea moderna nu posedo posti mari. Din contra

lips'a poetiloru mari e caus'a, câ seclulu e atâtu de pro-saicu. Barbatii geniali nici odata nu se acomodeza gustului multîmii, ci dinsii derima tôte stavilele, si striforma gustulu omenimii întregi.

Dinsii nu considera nimica, nici persecutiunile, nici saraci'a, nici disprețulu ignoranților, ci ca nesce meteori trecu înainte pe calea neamblata, si moru — de multe ori neintielesi — in miseri'a cea mai mare.

Exemplele sunt numerose. Sincal a moritu sub gardu; Omeru si-recita poesiele pe strade si in alte locuri publice, numai ca sê pôta traî; Plautu, autoriulu atâtoru comedie joviale, a intorsu rôt'a morii, si astu-felu si-sustienea viét'a; Xylander si-a vendutu „observatiunile“ lui Dio Cassiu pentru unu blidu de linte; Cervantes, autoriulu lui „Don Quixotte“ a moritu in saraci'a cea mai mare; éra Tasso a fostu atâtu de saracu, încâtu într'unu celebru sonetu se adreséza catra pisic'a sa, ca acést'a cu ochii sei sê-i lumineze in întunereculu noptii.

Ceea-ce amu poté sê dîcenu despre starea presinta a poesiei romane n'ar incupe in angust'a cadra a unei „conversări.“ Observâmu numai atât'a, câ recel'a si indiferentismulu publicului nostru a suprimatu multe talente considerabile; si câ acésta descuragiare va încetâ numai atunce, candu femeile romane voru întielege, câ — in rondulu primu — ele sunt chiamate a sustiené, a partini si a nutri poesii' a nôstra natiunala.

Déca privimu la femeile de alte natiunalități, vedemu in salône si operile poetiloru celebri ai loru. Déca inse intrâmu in salônele dameloru nôstre, indesiertu vomu cautâ acolo poesiele lui Alesandri, Bolintinianu, Muresianu, Alesandrescu, Sionu scl. Poetii romani sunt inca necunoscuti in — cele mai multe — salône romane

Ce felu, onorabile dame romane? Limb'a armoniei sê nu pôta petrunde in salônele dvôstre, decâtu numai inbracata in vestminte straine, in fracu si cilindru séu in atila si palaria ciardasiésca? Poesii'a romana sê fia umilita a stâ numai in pragulu usiei salonului, spre a conversâ cu servitorii dvôstre?

Ah, priviti onorabile dame, la tierancele romane, câtu sunt acele de capabile pentru poesii! Ele ni-a conservatu poesii'a populara! Fiti dara asemenea la innaltimea misiunii dvôstre!

Josefu Vulcanu.

Curierulu model.

— Pesta 17. fauru —

Aveamu de cugetu, ba chiar ne-amu fostu propusu, ca in numerulu presinte, sê nu facemu nici o amintire despre vestmintele de baluri, ci sê ne ocupâmu si de celelalte vestminte moderne. — Inse propusulu nostru se nimici, pentru câ de amu intrâ in ori care pravalia de moda, nu amu vedé alte vestmirte decâtu vestminte de baluri, si déca amu amu frundiari ori care diuariu de moda, — nu amu affâ alte reporturi, decâtu despre vestmintele de baluri.

Insedaru, acum domnesce Carnevalulu si la ordinea dîlei nu potu fi altele decâtu — vestmintele de baluri.

Sê fimu dar escudiatu, — câ suntemu atâtu de fideli supusi poternicului nostru domnitoriu! Sê presupunemu dar, câ ne affâmu in balulu Regrattéi de aice.

Ce decoratiuni splendide si câte toalete frumoase, scumpe — si ce deosebite gusturi!

Sê intrâmu in multime, sê admirâmu diversele gusturi.

Ce frumoasa e aceea domnisióra, in vestmentu de tarlatanu albu cu garniture verdi!

Incretîturile vestmentului sunt aninate in siese síre si decoltate cu prime anguste de metasa verde, — ér tunica e sufulcata, si decorata cu prime si cocardo de atlasu verde. Prin frisur'a-i cu vucle sierpuesce o cununitia de flori albe si frundie verdi.

Cealalta domnisióra inca are vestmentu de tarlatanu albu si cu garniture verdi, — inse aceste din urma diferescu de acelei de mai nainte. Vestmentulu ei e gatitu in doue suene.

Sucn'a din josu este lunga, decorata cu trei síre de incetîture late si aceste incetîture in frumsetiate cu prime de atlasu verde. Sucn'a de a supra servece dreptu tunica si este sufulcata de patru parti câte-cu patru cocarde gatite din atlasu verde si albu.

Brâulu de metasa verde, dinapoi o cocarda ca la tunica. Spa-elulu multu taiatu si decoratu cu trei síre de incetîture de atlasu verde si dintele merunte. La umeri éra doue cocarde ca celelalte. Fisur'a-i este nalta, dinapoi cu trei vucle, éra in peru cu o rosa si floricele albe si frundie verdi.

Ce gustu!? Vestmentu de „Pompadour“ gatitu din atlasu rosiiu si galbenu deschisu. Sucn'a din josu din atlasu galbenu, de nainte decorata cu dintele albe de metasa, ér cód'a gatita din atlasu rosiiu si de doue parti defacuta; la brâu decorata cu o masila mare de atlasu rosiiu. Spacelulu e de atlasu rosiiu si la taiatura decoratu cu dintele merunte. Frisur'a e decorata cu pene albe si rose.

Ve place toalet'a acelorou doue copilitie? Un'a e imbracata in vestmentu de atlasu venetu decoratu cu dintele albe si flori, cealalta in vestmentu de metasa rosia cu garniture de dintele negre, cu tunica de atlasu albu si spacelu fórte taiatu.

Séu éta pe aici trecu trei damicele in vestmentu de tarlatanu albu.

Cea din drépt'a are garniture de colórea ros'a cu patru síre de incetîture late, tunica sufulcata si ici colo câte o floricea. — Cea din stang'a are garniture verdi si galbene, — ér cea din mediu si a alesu garniture rosie.

Ni place toalet'a acestei tinere dómne. Vestmentulu e gatitu din Tarlatanu albu cu garniture albe. — Tunic'a e gatita din metasa ros'a si sufulcata cu flori merunte. Spacelulu asemenea tunicei este taiatu si decoratu cu dintele merunte.

Dar ce gustu are acést'a dsióra? De siguru — glesce. Ori cum, — i siede bine in vestmentu negru de metasa. Toalet'a ei e simpla — tóta e négra. Câte-va síre de incetîture de dintele negre, spacelu taiatu — éta totu.

Ici vedi doue trei vestminte albe séu ros'a, colozaresci altele de metasa alba, vêneta verde, cu nenumerate colori, — încâtu déca ai cercâ sê le descrii tôte de a rondu, — ti-ar costâ mai multe septemani séu pôte

Barbatii au numai o toaleta — am spus'o de alta data.

Deminéti'a, pe candu se departéza toti — sal'a remane plina de incetîture, masite, flori garniture, de „ilusiune“ Tôte-su numai ilusiuni.

CE E NOU?

* * (*Caus'a teatrului nostru nationalu*) devine susținută din toate partile cu cea mai mare căldură. Chiar acum primim o înștiințare, că în Nadlacu (prefec-tur'a Cianađu,) la 26 fauru se va aranja unu balu românescu asăderez pentru acestu scopu. Suntemu convinși, că juminea romana si in alte locuri si-va face detorint'a; dar si pana atunce salntamu cu bucuria pe confratii nostri din Nadlacu pentru aceta inicitiva frumosa. Chiar acum aflamu, că mane vineri se va tiené in Pest'a a doua conferintia in aceta cestiune importanta.

* * (*Cestiunea teatrului românescu*) s'a desbatutu si in camer'a represintantiloru Ungariei. Cu ocaziunea desbaterii bugetului ministeriului de interne, si a nume, la pozitziunea unde ministeriulu cere o subventziune de 59,000 fl. pentru teatrulu unghurescu din Pest'a, dlu deputatu Hodosiu propuse ca se se voteze unu ajutoriu de 200,000 fl. pentru infintzierea unui teatru nationalu românescu. Dintre deputatii magiari nici unulu nu partini aceta propunere; dintre deputatii romani vorbira domnii Borlea, Cucu, Al. Mocioni, Stanescu si Babesiu. Si astu-felu la votare propunerea nu se primi.

* * (*Ceremu scusele nostre*), că atatu numerulu trecut, catu si acest'a, a intardiatu. Onorab. nostru publicu cetitoriu va fi aflatu deja din alte foi d'aice, că inainte de asta cu doue septemani culegatorii de litere si-au denegatu serviciulu loru in toate tipografiile din Buda-Pesta. Din asta cauza apoi nici in tipografi'a in care se tiparescu foile nostre n'a ramasu nici unu culegatoriu, ci numai cati-va invetiacei, in a caroru lucru nu este multu sporiu. Aceta impregiurare servescu-ni totu odata dreptu scusa pentru gresielile de tipariu, cari cu tota incordarea nostra au ramasu in acesti doi numeri din urma. Speramu că in septeman'a vintoria conflictulu escatu intre culegatorii si intre proprietarii tipografielor se va complana, si-atunce foile nostre era-si voru poté aparé regulatu si fara gresiele de tipariu.

* * (*Ministeriulu din Romani'a*) si-a datu dimisiunea. Cabinetulu nou s'a compusu astu-felu: A Golescu presiedinte, si la finautie, gen. Florescu, interne, — Vioreanu justitia, — G. Cozadini, lucrari publice, — Marzescu culte, — Calimachi esterne, — Manu resbelu.

* * (*Conferentia pre interesanta*) s'a tienutu domineca in 1/13 fauru la Bucuresci in sal'a Ateneului Romanu. Dlu Ionu C. Brateanu a tienutu unu discursu istoricu. Subiectulu a fostu: Priviri a supra orginei Romaniloru si a supra descalcatoriei lui Radu Negru si Dragosiu in tier'a romanésca si Moldov'a.

* * (*Despre scandalos'a procedura*) a capitulului din Blasiu, relativu la conferirea unui stipendiu pentru unu june avutu, facuramu amintire inca in unii numeri din anulu trecut ai foi nostre. Unu corespundintu alu „Gazettei“ revine la aceta cauza si dice că dinsulu vorbindu cu artistia si cu preotulu din Cutu, acest'a i-a respunsu, că Kolbazy a adusu unu testimoniulu de paupertate gata din Blasiu, cu cuprinsulu, că dinsulu afara de plat'a sa anuala nu are alta avere, si veduindu-se mai de curcudu prin mörtea muerii sale, sörtea i s'a mai inaspritu. Artistia a subscrisu testimoniulu, fara de a-i vini in cugetu, că prin asta Kolbazy va luá panea multoru inretiaci miseru, ca se póta imbracá cu sínore si manusi de glacee pruncii sei prin Sebesiu, umblandu

cu capulu totu pri nori. Cu ast'a ocaziune a descoperitu artistia, că dins'a nu a potutu sci, că ai cui sunt rimatorii cei multi peste 100 capete, din cari a facutu in anulu acest'a mai la 2000 fl. — Din toate aceste investiamu de nou atat'a, că e bine deca ai vr'unu nasiu séu cuseru intre domnii canonici, că-ci atunce poti capeta totu ce doresci.

* * (*Baluri*.) Comunitatea besericésca gr. or. din Oradea-mare va aranja unu balu in folosulu scólei sale. — Tinerimea romana da la gimnasiulu a aranjatu in 12 fauru unu balu in sal'a otelului cetationescu in favórea museului gimnasialu. — Dar pentru teatrulu nationalu?

* * (*Hymen*.) Stefanu Ioanovicu telegrafistu in Timisióra a pasitu la cununia in 20 ianuariu cu frumos'a domnisióra Sidoni'a Chitescu din Timisióra. Ceriulu se reverse binecuvantarea sa a supra junei parachi!

* * (*Primulu ingeneriu romanu*.) Cu bucuria inregistramu, că avemu deja si unu ingeneriu romanu. Dlu Oliveru Buda in dilele trecute a facutu ultimulu rigoosu la institulu politechnicu din Buda. Dsa cu diploma primita a si plecatu in Cetatea-de-petra, unde va fi aplicatu. I dorim succesu bunu!

* * (*Inca unu balu*.) Chiar acum aflamu, că in 1 martiu se va dá in Timisióra in suburbiulu Fabricu la otelulu „Tigru“ unu balu inotitu de unu concertu vocalu si de represintatiunea unei piese teatrale intititata „Fantasm'a.“ Aceta petrecere se va aranja in favórea corului vocalu românescu. Ne miramu, că confratii nostri din Timisióra s'au uitatu de teatrulu nationalu.

Literatura si arte.

△ (*Sofi'a Menter*.) O frumoasa si tinera artista presintamu onor. nostre cetitorie in numerulu de adi. — Dsióra Sofi'a Menter, din Germani'a dupa ce a datu doue concerte in redoutulu de aice, a plecatu in provincia (Timisióra, Arad, Oradea-mare.) O spunemu din capulu locului, că dsióra Sofi'a Menter e nu numai o artista, ci si o frumsetia rara. Ne iocanta nu numai cu talentulu seu artisticu, ci si cu frumsetia-i frapanta, si ceea ce o face si mai placuta si mai cuceritória, este — modest'a ei portare. — Dsióra Sofi'a Menter cu multu este mai tinera, decâtu se-i facemu o biografia. Intrég'a ei vietia consta din câte-va date. S'a nascutu in München — candu? — nu se tiene de noi . . . E posibilu că nainte de ast'a cu doue decenii. Parintele seu, Iosifu Menter, asemene era artistu, jocá de minune pe violoncelu. Dins'a ca copila tinera a aretatu o aplecare mare pentru musica. Jocá cu o desteritate rara pe pianu, Büllow si Tausig au fostu primii cari invetiara pe dsióra Sofi'a Menter. Nainte de asta cu trei ani a debutatu pentru prim'a óra in Lipsce'a, unde si-castiga renumere si se insira intre artisti. — De atunci a cercetatu cele mai insemnate orasie ale Europei — si pretutindene fu primita cu o deosbita placere. — Cei mai multi o asemene cu Clar'a Schumann — ér diuariel straine o lauda fórtu multu. — Pe candu voru esfi la lumina aceste síre, pe atunci dsióra S. Menter va fi incatatu mai multe anime.

* * (*La Calati*) a aparatu o foia noua intitulata „Braulu Rosiu“, care va esfi odata pe septemana.

* (* „Adunarea națională“) a încetat, din cauza că și dlu Cogalniceanu a încetat d'a mai fi ministru.)

Din strainetate.

△ (*Mai multe noutăți din Paris.*) Parintele Hiacinte petrece la Paris, la cas'a sorusa. Se dîce, că luca la unu opu insemnatu, in care va vorbi in contra infilibilității papei, si care desigur va fi cetitu de multi. — Principele Petru Bonaparte — pre cum scrie „Figaro“ — la indemnarea amiciloru sei, va intentă procesu contra redactiunii diuariului „Marsaillaise.“ — Unele diuarie ni spunu, că in Paris s'a restituitu pacea si că politi'a desvolta o energia fôrte mare pentru de a sustiené bun'a ordine; altele inse ni aducu sciri de totu neplacute. Se dîce, că nemultumirea este fôrte mare; peste cinci sute de insi sunt pusi la inchisóre. Politi'a ar fi descoperitu o mare conjotatiune in contra imperatului si pentru aceea sunt atătia prinsu. Demonstratiunile de pe strade si alte locuri publice din dî in dî devinu mai dese si mai infocate. — La un'a din siedintiele „neimpecatiloru“ t'enuta in dîlele trecute, a venitu la tapetu intrebarea: căta supunere detoresce unu cive fatia cu republic'a? — „Supunerea trebuie sê fia nemarginita“ — dîse unulu dintre eroii dîlei. — „E bine. Totusi mi-ar placé sê sciu, ce ar trebui sê facu, deca republic'a ar pretinde ca sê saru in Saina?“ — „Ai fi constrinsu sê sari!“ Civele se scolă si facu unu pasiu catra usia. „Unde? Unde?“ „Me grabescu sê me inseriu la scol'a de notatu.“ — Dn'a Alboni, renumit'a canterétia si-a deschisu pompósele salóne. Seratele ei sunt cercetate de multi.

△ (*La teatrulu Porte Saint Martin*) din Paris, s'a reprezentatu dîlele trecute o piesa alui Victor Hugó cu titlulu „Bergia Lucretia.“ Acést'a piesa nu s'a reprezentatu de dóce decenie, fiindu oprita. In sér'a reprezentării teatrulu fu impresoratu de a multîme de poporu, care facoa unu sgomotu mare. Sub decursulu reprezentatiunii se audiau observatiuni multu curióse. — Adoratorii poetului toti fura de fatia: Gauthier, Teofil, Carolu Hugó, Vacquerie, Rochefort s. a. In pies'a acést'a vine vorba despre preoti si juramentulu regelui, pentru aceea se facura atâte demonstratiuni. — Tóta reprezentatiunea a fostu numai o demonstratiune politica. — Unu *servitoriu* erá neconsolatu la mórtea domnului seu. „Nu te potu primí in serviciulu meu — i dîse fiulu repausatului — inse te voiu asiediá la socr'a mea, ea chiar are trebuintia de unu servitoriu. „Ah! domulu meu, ea nu va fi ca celu repausatu.“ „Te asigurezu, că vei fi multiamtu cu socr'a mea.“ „Ea totusi nu me va despagubi.“ „Sócr'a mea este o femeia de totu buna si te va remunerá duplu, deca va scí, cătu ai fostu de fidelu parintelui meu.“ „Credu, domnulu meu, inse sciu că nu voiu mai capetá . . . pantaloni portati.

△ (*Victorü Sardou*) éra a terminatu o drama cu titlulu „Fernando.“ Suetulu e luatu dintr'unu romanu alui Diderot „Jacques le fataliste.“

△ (*Napoleonu alu III*) — precum scrie diuariulu „Figaro“ — e in mare perplesitate. — Elu insu si nu scie cu siguritate, că cum lu-chiama. Fia care diuariu lu-numesce altu cum. Diuariulu „Journal Officiel“ lu-numesce „Majestatea sa.“ Diuariulu „Constitutionnel“ asemene lu-tituléza astu-felu. „France“ lu-numesce simplu „imperatulu.“ „Pays“ i dá titlu de „Majestate,“ „Siécle“ lu-numesce „Napoleonu alu III, „Choche“ nu-

mai „Napoleonu“ Diuariulu „Reveil“ e mai completu, elu i dá titlu de „potere esecutória,“ ér diuariulu „Rappel“ lu-numesce totu „Cesaru.“ Neimpecatulu „Marseillaise“ totu-de-una lu-numesce séu Sardanapu, séu Irodu séu lu numesce Heliogobal, — candu e bine dispusu lu mai numesce si Sardanapalu fiulu reginei Hortense.

△ (*O scena comica*) a avutu locu, dîlele trecute in camer'a deputatoru din Parisu. A nume deputatulu Steenakers a interpelatu pre Chevandier ministrulu de interne, că ce au fostu caus'a de jurnalistii au ocupatu locurile cele mai bune la esecutarea sentintiei lui Traupmann, ér publiculu nu avea locu de ajunsu? Dlu ministru, fiindu dedatu cu limbagiulu parlamentariu, pe semne si-a inceputu respunsu cu urmatóriele cuvinte: „La esecutarea sentintiei *onorabilului domnu* Traupmannu“ . . . Risulu, ce a urmatu dupa aceste cuvinte, nu se pôte descrie.

△ (*Imperatés'a Eugeni'a*) a pronunoiatu resbelu contra Cotillonului. — Acestu jocu placutu se va esilá din balurile din Tuilerie si nici nu se va jocá unu timpu mai indelungatu.

△ (*Unu cardinalu de la Rom'a*) este neconsolabilu pentru portarea rea a nepotului seu. I-a datu svatu adese, ca sê se indrepte, séu sê intre in capel'a de la Sixtin, unde va pôte sê cascige o suma enorma cu tonulu seu tenoru. „Nici odata“ respunse nepotulu. „Dar sê scí, că vei avé o plata de 50,000 franci.“ „Ce sê facu cu atătia bani?“ Dupa câte-va dîle, cardinalulu primí, ca óspre, pre unu negutiatoriu, care cerú man'a nepotului pentru fic'a lui. Cardinalulu vorbiá cu entusiasmu despre bunele insusíri ale nepotului. Dar ce avere are? Intrebá negutiatoriulu. — Cátu venitu curatu are, nu ve potu spune cu siguritate, inse atát'a sciu, că are unu bunu, pentru care, numai dîlele trecute i promisera 50,000 franci.“ Sê intielege că . . .

Felurite.

△ (*Recoritóriele si muffurite*) sunt cele mai vechie obiecte ale modei. Celu primu se usuaza de multu la popórele de sub zonele calduróse, ér'aceste din urma sunt folosite in tierile frigurose. Clim'a nóstra ne contringe, sê le folosimu pe ambele. — Dar sê li vedemu trecutul. — Recoritoriulu se amintesce inca de pe timpulu lui Alesandra celu mare. Scriitorii cei vechi scriu, că la resaritu si mediadi, ómenii se feriau de marea caldura prin recoritórie si umbarie gatite din frundiele arboriloru. — In Europ'a inca se folosescu de multu. Recoritoriulu a avutu epoc'a sa pe timpulu lui Ludovicu alu XIV, candu si recoritóriele si umbariele se decorau cu margele si pietre scumpe. — Recoritóriele, cari se potu constringe, si-au urdírea din Chin'a. — La noi? Este cunoscutu, ce serviciu ni facu in dîlele calduróse de véra. — Muffulu a fostu in moda la tóte popórele de la média nópte, inca si in Americ'a s'au afluat muffuri. In Canad'a portau animale pre bratie, ca sê se scutéscu de frigu. Si adi se mai afla sarcophage, schelete de animale, — pe semne voiau sê scutéscu pre celu, de frigu, pentru că se dîce că sufletele trebuiau sê tréca prin munti de néua ca sê póta ajunge in raiu. — Folosulu muffuriloru le potu apretiui mai alese damele nóstre.

Pentru económe.

De a vapsi panz'a cum e colórea florei de mēru (Aepfelblüthfarbe) pentru 6 coti.

O diumate de \bar{n} de tirigia alba pisata bine, $\frac{3}{4}$ \bar{n} scrobéla moiata in apa de fantana, $\frac{1}{2}$ lotu apa-fórte (Scheidewasser) 6 loti, coschinella pisata, dar moiata mai antâiu in apa. Dupa acea apa móle (weiches Wasser) de ajunsu, cu cochenilla, si o lasa pana da in fiertu, apoi potolesce cu apa rece, pune tirigia, apa-fórte apoi si panz'a; tórna $\frac{1}{4}$ \bar{n} din scrobéla moiata peste panza; o sucesce desu prin ea si o fierbe o óra, scote o afara, si o clatesce pana ce s'a reci. Dupa acea ia 6 loti de potasiu topitu in apa calda, pune panz'a in launtru, invértesce-o mai antâiu in vapséla si o trage de vr'o câte-va ori prin ea; numai sē nu puni potasi'a de odata, ci decâte-va ori, pana iese colórea la inviala, clatesce panz'a dupa ce s'a recitu, si e gata.

De a vapsi panz'a de colórea ficatului (Leberfarbe) pentru 12 coti.

Unu \bar{n} , de lemnu de Brasili'a pisatu si cernutu bine pune in caldare cu apa de ajunsu dimpreuna cu panz'a, fierbe-o o diumetate de óra; — tórna dupa acea vapséla galbena fiérta din lemnu de Brasili'a, sucesce iute, metesca prin ea ca sē nu sē pateze, pune apoi nitielu grapp pisatu finu, apoi invértesce panz'a de vre-o câte va ori in vapséla.

De a vapsi panz'a cum e colórea florei de muscata (Muskattenblüthfarbe) pentru 8 coti.

Pune unu \bar{n} si diumetate de allaunu in caldare, tórna apoi apa peste elu. Candu da caldarea in fiertu, pune si cei 8 coti de panza, ce a trebuitu mai nainte sē puni sē se móie, fierbe-o ca o óra mestecandu mereu; apoi dupa ce s'a recitu panz'a, o mai clatesce. Ia apoi unu \bar{n} si diumatate achii bune de lemnu de Brasili'a si le fierbe intr'unu saculetiu curatu; pune-lu in caldare cu apa de ajunsu, ér panz'a o fierbe acolo ca o óra, o invertesce desu prin caldare ca sē nu sē pateze. Dupace a fiertu $\frac{3}{4}$ de óra se va face rosia frumósa, fierbe apoi aschii rosii de lemnu de Brasili'a intrunu saculetiu cu nitica vapsél'a de asta rosia si tórno'o apoi in acést'a vapséla; invértesce panz'a mereu prin ea, pana se va vapsi dupa cum ai poftitu; in urma pune nitielu vitriolu arsu, trage panz'a de vr'o câte-va ori prin vapséla giuru impregiuru, si totu-de una va sta frumósa.

De a vapsi panz'a galbenu inchisu (Braun-gelb.)

Pregatesce mai antâiu o lesia din cenusia de lemnu de mestécanu, tórna peste ea 6 cupe de apa; topesce in ea 6 loti de orlean si lu-fierbe in caldare in lesia, pune apoi panz'a in launtru, si o lasa in vapséla pana se recesce, scóte-o apoi afara si-o clatesce in apa rece, usc'o bine Déca voiesci sē fia de colóre deschisa mai fierbe-o inca odata si pune panz'a in launtru, si vei capatá prin acést'a o colóre deschisa; din ea poti sē vapsesci galbenu (gilbus Isabellfarbe) pune inca doi loti allaunu pisatu in 4 cupe de apa sē se topésca in ea, ér panz'a vapsita galbenu o pune in launtru si o lasa sē stea dóue óre, scóte-o apoi afara, si dupa ce s'a recitu o spéla in apa rece, si o pune sē se usce la umbra.

De a pregati o vapséla veneta cu care sē poti vapsi panz'a findu rece.

Spre scopulu acést'a umple o potina (vasu) de lemnu cu apa, pune 3 \bar{n} cenusia de salcia (Weidenasche) in launtru, si o amesteca bine, lasa sē stea câtu-va timp, pana candu se va asiediá cenusi'a; scurge apoi ast'a limpede si o intrebuintiéza la vapsitu. Pune in acést'a apa 8 loti de indigo pisatu maruntu, si $\frac{1}{2}$ \bar{n} grapp, si le lasa mai nainte de ale intrebuintia la vapsitu 24 de óre; mesteca inse totu la 2 óre cu indigo ca sē se topésca bine, si grappulu sē-si lase totu de odata vapsél'a din elu. Din acést'a poti vapsi panz'a venetu frumosu, fara ca sē fia fiertu.

Elen'a Baiulescu.

Gácitura de semne

De Victori'a Bardosi.

$\cdot 4 \cdot 2 \cdot 15? \Delta 5 \Delta 3! 2 \$ 5 + 2$
 $\cdot 2 3 + ? 2 \pm 5 ? 5 \Delta 5, 1? 35 + 2;$
 $\Delta 4, 1? 35 + 21 \times 1 \cdot 1 \Delta 31$
 $\cdot 2 \cdot 15? \Delta ? \sim 5 ? 5 \$ 5? 5 \Delta 31,$
 $\Delta 4, 1? 35 + 21 + 2 3 + \times \Delta 2 \pm \cdot 1$
 $\cdot 4 \cdot 5 \pm 2 ? ! 21 ? 21 \sim 13 \times \Delta 2 \pm \cdot 1$
 $; 3 \times 2 1; 5 +, 2 \sim 5 ? 131 \Delta 5 ! 1 \Delta 2!$
 $+ 5 \sim 13 21 + 3 \times 1 \pm 4 \cdot 3 \Delta 2$
 $\times 2? 3 ! 1 \$ 3 + 2 : 3 ! 1 \Delta 25$
 $\Delta 4, 1 \cdot 2 \cdot 153 + 5 \sim + 2 \times 325$
 $; 5! 31 + 5, \Delta 4 \square 2 : ? 5$

Deslegarea gáciturei numerice din nr. 3.

Carnevalu

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, Elen'a Onciu, Iuli'a Ratiu, Mari'a Gaitanu, Elen'a Crainicu si de la domnii Ioachimu Munteanu, R. Popea, Ioanu Selagianu, G. Gaspar, Alesandru Constantinu.

Post'a Redactiunii.

Avisu pentru mai multi. Ne rogámu de toti aceia, cari reclaméza pentru tablouri sē binovoiésca a asceptá câte-va díle, câ-ci acuma e imposibilu a statisface ori ce pre'ensiune in privint'a asta.

Ghiertia-mica. E fórte lunga. Nu scimtu candu se va poté publicá. S'o dámu la altu diuaru ?

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piati'a Pesciloru, Nr. 9.